נב: מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

עד שיכלה אחרון שבה. פ"ה עד שתכלה האחרונה שבארלותיה

והשלם ארצות שבכל אחת שווה הן ואין נראה לאם אינם חלוקות למה שונה שלש ארצות בכל אחת ועוד קשה לר"י דתנן בפ"ט דשביעית (מ"ב) שלש ארצות לביעור ושלש ארצות בכל אחת האחרונה שבה ר"ש אומר לא אמרו שלש ארצות אלא ביהודה מכלל דלתנא קמא שלש ארצות חלוקות שכל אחת חלוקה לביעור ור"ש נמי מודה להו ביהודה לכך י"ל דאחרון שבה הייט פירות שבהר עד שיכלה אחרון שבהר ופירות שבעמקים עד שיכלה אחרון שבעמקים וכן שבשפילה עד שיכלה אחרון שבשפילה ובירושלמי יש אמר [1]ר' מיא בר' עקיבא בשם ר' יוסי בר מנינא שיעבו לומר אין מיה שבהר גדילה בעמק ומיה שבעמק אין גדילה בהר ולפי זה משמע דהוי מלאוריית ולא מיקשי הא דאמרינן בשמעתין דאין מיה שביהודה גדילה על פירות שבגליל ואין מיה שבגליל גדילה על פירות שביהודה ת"ר [2]פירות שיצאו מארץ ישראל לחוצה לארץ מתבערין בכל מקום שהן רשב"א אומר יחזרו למקומן ויתבערו משום שנאמר בארצך הא אפיקתיה קרי ביה בארץ בארצך אי נמי מאשר בארצך רב ספרא נפק מארץ ישראל לחוצה לארץ הוה בהדיה גרבא דחמרא דשביעית לוו בהדיה רב הונא בריה דרב איקא ורב כהנא אמר להו איכא דשמיע ליה מיניה דרבי אבהו הלכה כר"ש בן אלעזר או לא א"ל רב כהנא הכי א"ר אבהו הלכה כר' שמעון בן אלעזר א"ל רב הונא בריה דרב איקא הכי א"ר אבהו אין הלכה כרשב"א אמר רב ספרא נקוט הא כללא דרב הונא בידך [3]דדייק וגמר שמעתתא מפומיה דרביה כרחבה דפומבדיתא [4]דאמר רחבה אמר רב יהודה הר הבית סטיו כפול היה סטיו לפנים מסטיו קרי עליה רב יוסף [5]עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כל המיקל לו מגיד לו ר' אילעאי קץ כפנייתא דשביעית היכי עביד הכי [6]לאכלה אמר רחמנא ולא להפסד וכי תימא הני מילי היכא דנחית לפירא אבל היכא דלא נחית לפירא לא והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [7]הני מתחלי דערלה אסירי הואיל ונעשו שומר לפירי ושומר לפירי אימת הוה בכופרי וקא קרי להו פירי ר"ג דאמר כר' יוסי [8]דתנן רבי יוסי אומר סמדר אסור מפני שהוא פירי [9]ופליגי רבנן עליה מתקיף לה רב שימי מנהרדעא ומי פליגי רבנן עליה דרבי יוסי בשאר אילנות והא [10]תנן מאימתי אין קוצצין את האילנות משיוציאו וב"ה אומרים [11]החרובין [12]משישרשרו והגפנים משיגריעו

אוכלין על של בין הכיפין ואין אוכלין על שבין השיציין [13]תנן התם [14]ששלש ארצות לביעור יהודה ועבר הירדן וגליל ושלש ארצות בכל אחת ואחת [15]ולמה אמרו שלש ארצות לביעור שיהיו אוכלין בכל אחת ואחת עד שיכלה האחרון שבה מנא הני מילי אמר רב חמא בר עוקבא א"ר יוסי בר חנינא [16]אמר קרא יולבהמתך ולחיה אשר בארצך לביעור שיהיו אוכלין בכל אחת ואחת עד שיכלה האחרון שבה מנא הני מילי אמר רב חמא בר עוקבא א"ר יוסי בר חנינא [17]אמר קרא יולבהמתך ולחיה אשר בארצך לבהמה שבבית כלה לחיה אשר בשדה כלה לבהמתך מן הבית וגמירי דאין חיה שביהודה גדילה על פירות שבגליל ואין חיה שבגליל גדילה על פירות שביהודה ת"ר [18]פירות שיצאו מארץ ישראל לחוצה לארץ מתבערין בכל מקום שהן רשב"א אומר יחזרו למקומן ויתבערו משום שנאמר בארצך הא אפיקתיה קרי ביה בארץ בארצך אי נמי מאשר בארצך רב ספרא נפק מארץ ישראל לחוצה לארץ הוה בהדיה גרבא דחמרא דשביעית לוו בהדיה רב הונא בריה דרב איקא ורב כהנא אמר להו איכא דשמיע ליה מיניה דרבי אבהו הלכה כר"ש בן אלעזר או לא א"ל רב כהנא הכי א"ר אבהו הלכה כר' שמעון בן אלעזר א"ל רב הונא בריה דרב איקא הכי א"ר אבהו אין הלכה כרשב"א אמר רב ספרא נקוט הא כללא דרב הונא בידך [19]דדייק וגמר שמעתתא מפומיה דרביה כרחבה דפומבדיתא [20]דאמר רחבה אמר רב יהודה הר הבית סטיו כפול היה סטיו לפנים מסטיו קרי עליה רב יוסף [21]עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כל המיקל לו מגיד לו ר' אילעאי קץ כפנייתא דשביעית היכי עביד הכי [22]לאכלה אמר רחמנא ולא להפסד וכי תימא הני מילי היכא דנחית לפירא אבל היכא דלא נחית לפירא לא והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [23]הני מתחלי דערלה אסירי הואיל ונעשו שומר לפירי ושומר לפירי אימת הוה בכופרי וקא קרי להו פירי ר"ג דאמר כר' יוסי [24]דתנן רבי יוסי אומר סמדר אסור מפני שהוא פירי [25]ופליגי רבנן עליה מתקיף לה רב שימי מנהרדעא ומי פליגי רבנן עליה דרבי יוסי בשאר אילנות והא [26]תנן מאימתי אין קוצצין את האילנות משיוציאו וב"ה אומרים [27]החרובין [28]משישרשרו והגפנים משיגריעו

אוכלין על של כין הכיפין. דרך דקלים להיות בעיקרן קושים סביב והיינו שיציים ומן הדקל עצמן הן ולמעלה עלין שלו עשויין כסדרן כמין כפות תמרים וכשהרוח מנשב התמרים נופלין ונשארין בתוכן כיפין ולמטה בשיצין וקאמר רבן שמעון שמצויין בכיפין אוכלין מתוכן שבכיות אבל אין אוכלין מן הבית על סמך תוכן שבשיצין לפי שאין המיה יכולה ליטלן מפני הקושים. ומתניתין הכי קאמר תנא קמא כלה לגמרי אף מכין השיצין חייב לבער אבל כלו מן הכיפין ועדיין יש בשיצין אינו חייב לבער רבי יהודה אומר לא יהבא לך אף אתה ממקום הרלוי ליטלן ולא ממנא ולתומרא אמרה רבי יהודה: **שלש ארצות.** בארץ ישראל מלוקות זו מזו לענין ביעור שאין זו סומכת על זו משכלו בה ואע"פ שלא כלו בתביעתה: **ושלש ארצות בכל אחת ואחת.** שחלוקות במנהג קיום פירותיהן שפירותיהן כלות שלא זו קודם לזו ואעפ"כ עשיו כולן אחת לביעור כדמפרש ואזיל: **ולמה אמרו שלש ארצות.** הואיל ושלש ארצות לכל אחת הרי כאן משע ארצות למאי הילכתא אמרו שלש ארצות לביעור ותו לא: **שיהיו אוכלין בכל אחת.** עשאום לשלש שבכל אחת כאילו הן אחת ואוכלין בכל אחת ואחת מהשלש החלוקות לביעור עד שיכלה האחרון שבשלש ארצותיה אוכלין ביהודה עד שיכלה אחרון שבכלה ארצותיה וכן בעבר הירדן וכן בגליל: **ונמירי.** מסורת מאבותינו: **דאין חיה שביהודה.** מתחקת כל כך לגאת מיהודה לגליל ומגליל ליהודה אבל יוצאה היא מגליל לגליל ומיהודה ליהודה: **מתבערין.** כשתגיע עונת הביעור שכלו לחיה: **בכל מקום שהן.** ולא מטרחינן ליה לאחזירן לארץ לבערן שם: **משום שנאמר בארצך.** לחיה אשר בארצך וחזו ביעורן במקום דריסת חיה וכהמה: **הא אפיקתיה.** למעוטי דאין סומכין בני יהודה אלא על ארצם ועוד על של גליל: **קרי ביה בארץ בארצך.** אי הוה כתיב בארץ הוה שמעת מינה מדא מייתיה השתא דכתיב בארצך דרוש בה מרתי: **אי נמי.** אשר לדרשא: **לוו בהדיה.** נתלוו עמו בחבורה: **מייה דרבי אבהו.** תלמידיו היו: **דקיס ליה דאיהו דייק שמעתא מפומיה דרביה.** כשהשמועה יוצאה מפי רבי מדקדק ואומר לרבו לשנותה פעם שנייה ומכחין הימנו אי הן אי לאו: **כרחבה דפומבדיתא.** שהיה מדקדק בשמועתו לדעת ממי קיבלה: **רבי יהודה.** ספק [1]שמעה מרב יהודה אי מר' יהודה נשאה דהוה נמי בההוא דלא: **סטיו כפול היה.** אילטבאות סביב לו כפולות זו לפנים מזו סביב: **קרי רב יוסף עליה.** דרב ספרא: **קץ כפנייתא דשביעית.** דקל טעון כפנייתו והן תמרים קטנים שלא בישלו וקלן הדקל לעניים והפסיד כפנייתו: **דנחת לפירא.** פירי שנגמר אסור להפסידו: **מתחלי דערלה.** שומר הגדל סביבות התמרים בקטנן כעין פקם הגדל סביבות אגוזי יער הדקות: **אסירי.** משום עלה דלא הוו כעין אלא שם פירי עליהם הואיל דנעשו שומר לפירי: **ושומר פירי אימת הוי בכופרי.** כשהן קטנות וכופרא הוא כפניות וכשגדילין הוא יבש ונופל אלמא כפניות קריין פירי: **רב נחמן.** דאמר כר' יוסי: דאמר משמעלו פרחי הגפן ונראית צורת הענבים והייטו סמדר אסור מפני שהוא פירי ובלע"ז קורין אשפניי"ר: **ופליגי רבנן עליה.** במסכת ערלה (פ"א מ"ז) דקתני ריש העלין והלולבין ומי גפנים וסמדר מותרים משום ערלה ורבי אלעזר דעבד כרבנן: **בשאר אילנות.** חוץ מגפן: **אין קוצלין.** לענים מפני שמפסיד הפירי ורחמנא אמר לאכלה ולא להפסד: **משיוציאו.** [2]מחלת העלין בימי ניסן: **משישרשרו.** משירלו בהן כעין שרשרות [3] של חרוזין: **משיגריעו.** יוסי מין שנא לגלל סמדר קרוי פרי ואסור משום ערלה (שם). **ופליגי רבנן עליה.** (שם). הלכה כרבנן (שם). **בשאר אילנות.** חוץ מן הענבים (שם). **משיוציאו.** את הפרי (שם).

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פ"ז מהלכות שמיטה הל' ט י:
כא ב סם הלכה ח:
כב ג סם הלכה יב:
כג ד מיי' פ"ה מהל' שמיטה הלכה ח:
כד ה מיי' פ"ט מהל' מעשר שני ונטע רבעי הלכה יג:
כה ו מיי' פ"ה מהל' שמיטה הלכה יח:

רבינו חננאל

תנן התם שלשה ארצות לביעור כו'. ולמה אמרו שלשה ארצות שיהיו אוכלין כל אחת ואחת עד שיכלה אחרון שבה. שנאמר ולבהמתך ולחיה אשר בארצך. ופשוטה היא. ת"ר פירות שיצאו מארץ לחוץ לארץ מתבערין בכל מקום שהן. ר' שמעון בן אלעזר אומר יחזרו למקומן ויתבערו. משום שנאמר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול. ואקשינן והא אפקתיה הא דדרשת ביה ולבהמתך ולחיה אשר בארצך כל זמן שהיה אוכלת בשדה האכל גם אתה לבהמתך ממה שיש לך בביתך וכו'. ושנינן קרי ביה בארץ. כלומר היה לו לומר ולבהמתך ולחיה אשר בארץ. למה כתב בארצך ש"מ תרתי. אי נמי מאשר. ביד רב ספרא נסיק מארץ לחוצה לארץ גרבא דחמרא דשביעית. אמר להו לרב כהנא ולרב הונא בר אקו מי איכא בכו דשמע מר' אבהו אם הלכתא כר' שמעון בן אלעזר דמצריך להחזיר פירות שביעית לארץ ולבערן התם או לא. רב הונא בר אקו אמר הכי אמר ר' אבהו אין הלכה כרבי שמעון בן אלעזר. אלא מתבערין בכל מקום שהן. ורב כהנא אמר הילכתא כר' שמעון בן אלעזר. אמר רב ספרא נקוט דרב הונא בר אקו בידך. כלומר זה שאמר רבי אבהו אין הלכה כר' שמעון בן אלעזר הוא האמת. שמדקדק דברי רבותיו ועומד בהן על בוריין. כרחבא דהוה דייק בין ר' לרב שלא תתחלף לו השמועה וראמר אותה בשם וזולתי האומרה. וכיון שנסתפק לו בעל השמועה מי הוא. אם רבי יהודה אמרה או רב יהודה. היה גורסה כשם שניהם דאמר רחבה אמר ראבי יהודה הר הבית סטיו כפול מעוקל היה כו'. קרי רב יוסף עליה דרב ספרא עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו. כל המיקל לו מודה לדבריו. כלומר כמו רב ספרא שהודה לרב הונא בר איקו ושבחו. ואמר האמת עמו מפני שהיה מיקל לו התחיר לו לבער גרבא דחמרא בתרוצה לארץ. ולא הטריחו להחזירן לארץ. רבי אילא קץ כפנייתא בשביעית. פירוש אל טלע של שביעית. והיכי עביד הכי והא מפסיד פירי שביעית דלא נגיס להו עד [שיהיון נגמרין והתורה אמרה לאכלה ולא להפסד.

הנה איסור הוא דאסור להפסיד פירות שביעית, וכי תימא הני מילי פירות הוא דאסור להפסיד, אבל כפנייתא עדין אינן פרי, והאמר רב נחמן הני מתחלי דערלה אסירי, פירוש קצבאן דערלה אסירי הואיל ונעשו שומר לפירי, והני מתחלי לא היו שומר לפרי אלא בכופרי, דהן אל טלע, דאלבא פרי הן, דהא קרו להו פרי. ושנינן רב נחמן כרבי יוסי סבירא ליה, דתניא רבי יוסי אומר סמדר אסור מפני שהוא פרי, ופליגי רבנן עליה דאמרי כל כי האי גונא אינן פרי, ור' אילא דקץ כפנייתא כרבנן דפליגי עליה דר' יוסי דאמרי אינו פרי. ואמרינן אינו ומי פליגי רבנן עליה דר' יוסי בכל האילנות, והתנן בשביעית סוף פ"ג מאימתי אין קוצצין את האילנות משוציאו, וב"ה אומרים כל האילנות משוציאו, אומרים החרובין משישרשו, והגפנים משיגריעו, ושאר כל האילנות משוציאו.

מסורת הש"ס

א) שביעית פ"ט [מ"כ], ב) [שם מ"ג], ג) נדה דף נא: [ע"ש] [תענית ו: פ"ם פיקש"ו], ד) [ברכות נג: לח:], ה) לעיל יג: סוכה מה. [ברכות נג:], ו) שם עלה פ"א [מ"ז] [קידושין נד:], ז) ברכות לו: שביעית פ"ד משנה י, ט) פ"ה משנה לבו, י) [עין ברש"י דברכות נג: ומלה ליישבן], כ) פ"א אבלות, ל) לפניני הגי' רב ממא כר עוקבא,

תורה אור השלם

1. ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל: ויקרא כה ז
2. עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כי רוח זנונים התעתה ויזנו מתחת אלהיהם: הושע ד יב

גליון הש"ם

רש"י ד"ה משיוציאו תחלת העלין. עין בר"ש ברכות לו ע"ב ד"ה משיוציאו:

לעזי רש"י

אישפניי"ר. פיתות (הפרי).

מוסף רש"י

כלה לחיה. לשון זכר, כמו (כלאים ח:) עשו כלה, כלומר כלה האוכל (תענית ו:). כלה לבהמתך. כמו (תהלים נט) כלה במיתה כלה ואינימו (שם). דדייק וגמר שמעתתא מפומיה דרביה. שהיא מדקדק בלשון רבו ומיקיש בו פיומים (ברכות לג:). כרחבה. שהיא מדקדק בלשון רבו ואומר סטיו כפול היה, ואע"פ שבלשון משנה קוראו אילטבא בספחים ובסוכה על גב האילטבא, היא דקדק בלשון רבו ולא אמר אילטבא כפולה היתה. יש פוסקין הא דרחבא מדאמר רבי יהודה, דדייק פסיקי דרבנותיה אי מדרבי יהודה אי מדרב יהודה, וקשיא לי בגוה טובא, מצא דרחבא לא רצה רבי יהודה בשיר אילטבא ולא רבי יהודה בשאלה, ועוד מעלתי אמולתי נמי דייקנו לומר דבר כשם אומרו, ועוד ליכא למימר הכא דדייק ליצא דשמעתא אלא ספיקי דרבותא (ברכות שם). **סטיו כפול.** אילטבאות זו לפנים מזו הרקף עגול ליצא שם (שם) אילטבא סביב סביב מקפת ומחוץ אותו הקיף עוד אחר (לעיל יג: וכעי"ז סוכה מה:). **בכופרי.** כשהתמרים קטנים קודם בישלו (ברכות לד:). כר' יוסי. דתופרא הוא פרי ואע"פ שלא נגמר, לפיקך שומר שלו חשוב שומר (שם). **סמדר אסור.** ענבים כיון שנפל הפרח ולא נגיע נראה לעצמו קרוי סמדר, ומקמר ר'

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com